

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/147/2002

POPARCIE DLA INTEGRACJI POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ - ZRÓŻNICOWANIE REGIONALNE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Udział w referendum w sprawie integracji Polski z UE zdecydowanie najczęściej deklarują mieszkańcy województwa lubuskiego (81%, przy czym 73% twierdzi, że na pewno pójdzie do urn). Głosowanie w referendum akcesyjnym zapowiada też stosunkowo dużo osób z województw śląskiego oraz świętokrzyskiego (po 76% zadeklarowanych uczestników). Najmniej chętni do uczestniczenia w referendum w tej sprawie są mieszkańcy województw pomorskiego (62%), podkarpackiego (63%), podlaskiego (65%) oraz lubelskiego i opolskiego (po 66%).
- Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej wyraźnie dzieli Polskę na trzy części. W pasie województw zachodnich i południowo-zachodnich (województwa: zachodniopomorskie, lubuskie, dolnośląskie, opolskie oraz śląskie) poparcie dla integracji jest wyższe niż przeciętne w skali całego kraju. W każdym z nich wyraża je co najmniej trzy czwarte zadeklarowanych uczestników referendum akcesyjnego. Wśród ogółu mieszkańców każdego z tych regionów - niezależnie od tego, czy zamierzają uczestniczyć w referendum czy też nie - liczba zwolenników integracji waha się od 73% (w woj. lubuskim) do 64% (w woj. zachodniopomorskim oraz dolnośląskim).
- Najniższe wskaźniki poparcia dla przystąpienia Polski do Unii Europejskiej notujemy w pasie województw ściany wschodniej - w województwach: podlaskim, lubelskim oraz podkarpackim. Deklarowane poparcie dla integracji wśród najbardziej prawdopodobnych uczestników referendum nie przekracza w nich 60%. W każdym z wymienionych województw zwolennicy integracji - niezależnie od tego, czy zdecydują się wyrazić swoje stanowisko w tej kwestii w referendum czy też nie - stanowią mniej niż połowę ogółu ich mieszkańców (w województwie podkarpackim tylko 43%). Nieco niższe niż przeciętne jest ponadto poparcie dla integracji w województwie łódzkim oraz pomorskim.

Przy analizowaniu społecznego poparcia dla przystąpienia Polski do Unii Europejskiej rzadko poświęca się uwagę jego regionalnemu zróżnicowaniu. Przedstawianie comiesięcznych danych dotyczących stosunku do integracji w poszczególnych województwach nie jest możliwe ze względu na zbyt małą liczebność próby, na której realizowane są badania sondażowe. Aby ominąć ograniczenia związane z wielkością próby, zagregowaliśmy w jeden zbiór dane z sześciu kolejnych sondaży - realizowanych od marca do sierpnia bieżącego roku¹. Uzyskaliśmy w ten sposób uśrednione wyniki dotyczące gotowości uczestniczenia w referendum akcesyjnym i poparcia dla integracji w poszczególnych województwach w ciągu ostatniego pół roku.

W okresie, który wzięliśmy pod uwagę, udział w ewentualnym referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej deklarowało od 66% do 74% ankietowanych, średnio 71%. Wśród osób zapowiadających udział w głosowaniu poparcie dla integracji wyrażało w tym okresie od 66% do 75% respondentów, średnio 70%. Wśród ogółu ankietowanych wskaźnik poparcia w całym półroczu wahał się od 55% do 62%, co dało średnią 58%.

Zarówno zapowiadana frekwencja w referendum akcesyjnym, jak i poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej są w sposób istotny statystycznie zróżnicowane terytorialnie.

¹ Badania „Aktualne problemy i wydarzenia” (142-147) zrealizowano od marca do sierpnia 2002 roku (łącznie 6207 ankiet).

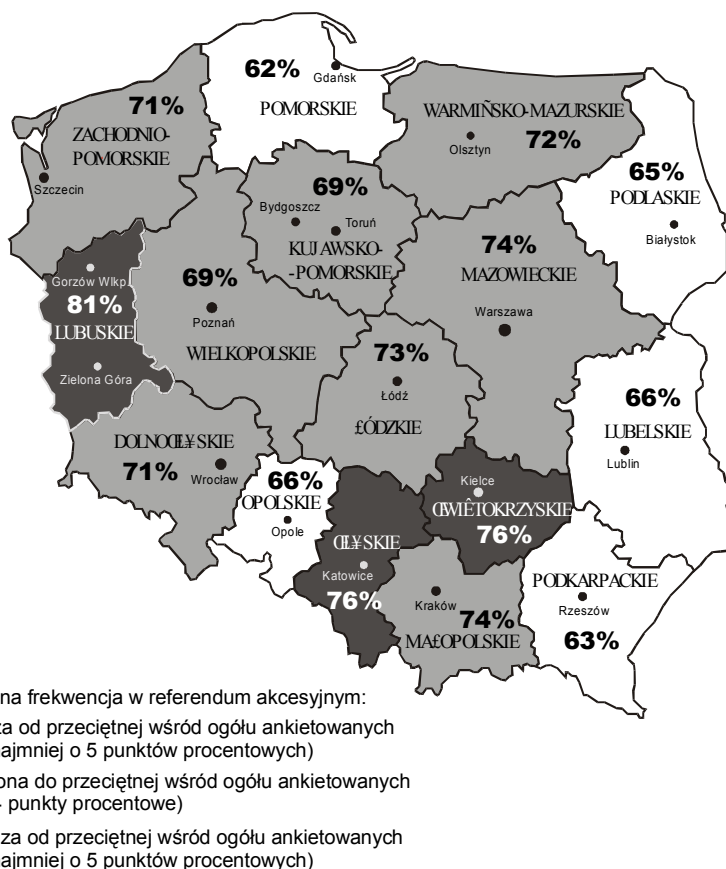
ZAPOWIEDZI UDZIAŁU W REFERENDUM AKCESYJNYM

Udziałem w ewentualnym referendum w sprawie integracji zdecydowanie najbardziej zainteresowani są mieszkańcy województwa lubuskiego. Zamierza w nim uczestniczyć 81% z nich, przy czym blisko trzy czwarte (73%) zapowiada, że na pewno pójdzie do urn. Stosunkowo duże zainteresowanie udziałem w referendum akcesyjnym jest także w województwie śląskim oraz - choć w tym przypadku pewność uczestnictwa w głosowaniu jest wyraźnie mniejsza - świętokrzyskim (po 76% zadeklarowanych uczestników). Najmniej chętni do udziału w referendum w sprawie integracji są mieszkańcy województw pomorskiego (62%), podkarpackiego (63%), podlaskiego (65%) oraz lubelskiego i opolskiego (po 66%). Warto jednak zauważyć, że gdyby zapowiedzi ankietowanych, a przynajmniej tej ich części, która jest pewna swego udziału w głosowaniu, potwierdziły się, frekwencja we wszystkich województwach - z wyjątkiem pomorskiego - przekroczyłaby 50%.

Tabela 1

	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywało się referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nim udział?				
	Na pewno wziął(ę)by udział	Raczej wziął(ę)by udział	Nie wiem	Raczej nie wziął(ę)by udziału	Na pewno nie wziął(ę)by udziału
	w procentach				
Ogółem	58	13	14	5	10
Województwo lubuskie	73	8	7	2	10
śląskie	64	12	12	3	9
zachodniopomorskie	62	9	14	7	9
mazowieckie	61	13	15	4	7
warmińsko-mazurskie	61	11	14	8	6
kujawsko-pomorskie	60	9	14	5	11
małopolskie	59	15	16	3	7
świętokrzyskie	58	18	12	3	10
łódzkie	57	16	15	7	7
wielkopolskie	56	13	13	6	12
dolnośląskie	55	16	12	6	11
lubelskie	55	11	10	7	17
opolskie	55	11	14	7	12
podlaskie	53	12	12	8	15
podkarpackie	52	11	15	9	14
pomorskie	49	13	19	5	14

RYS. 1. DEKLARACJE UDZIAŁU W REFERENDUM DOTYCZĄCYM CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ (III-VIII 2002)

POPARCIE DLA PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

Stosunek mieszkańców poszczególnych województw do członkostwa Polski w Unii Europejskiej prezentujemy za pomocą dwóch, wspomnianych we wstępie, wskaźników. Pierwszy z nich pokazuje poparcie dla integracji wśród potencjalnych uczestników referendum akcesyjnego, tzn. wśród osób, które zadeklarowały, że na pewno (lub raczej) wezmą udział w głosowaniu. Drugi przedstawia akceptację przystąpienia do Unii Europejskiej wśród wszystkich mieszkańców poszczególnych województw - niezależnie od tego, czy zamierzają wziąć udział w głosowaniu w tej sprawie czy też nie. Bez względu na to, którym wskaźnikiem się posłużymy, otrzymamy bardzo zbliżony obraz terytorialnego zróżnicowania poglądów w tej kwestii.

Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej wyraźnie dzieli Polskę na trzy części: zachodnią i południowo-zachodnią, centralną oraz wschodnią.

W pasie województw zachodnich i południowo-zachodnich (województwa: zachodniopomorskie, lubuskie, dolnośląskie, opolskie oraz śląskie) poparcie dla integracji jest wyższe niż przeciętne w skali całego kraju. W każdym z nich wyraża je nie mniej niż trzy czwarte zadeklarowanych uczestników referendum akcesyjnego. Jednocześnie w wymienionych województwach liczba osób zdecydowanych głosować przeciw integracji jest stosunkowo niska (15%-16% potencjalnych uczestników referendum). Wśród ogółu mieszkańców każdego z wymienionych województw zachodnich - niezależnie od tego, czy zamierzają uczestniczyć w referendum akcesyjnym czy też nie - liczba zwolenników integracji waha się od 73% (w woj. lubuskim) do 64% (w woj. zachodniopomorskim oraz dolnośląskim), natomiast liczba jej przeciwników oscyluje wokół jednej piątej.

W pasie województw ściany wschodniej (województwa: podlaskie, lubelskie oraz podkarpackie) notujemy najniższe wskaźniki poparcia dla przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Deklarowane poparcie dla integracji wśród najbardziej prawdopodobnych uczestników referendum nie przekracza w tych regionach 60%, a liczba osób zamierzających głosować przeciw wejściu do Unii Europejskiej sięga nawet jednej trzeciej (34% w woj. lubelskim). W każdym z wymienionych województw zwolennicy integracji - niezależnie od tego, czy zdecydują się wyrazić swoje stanowisko w tej kwestii w referendum czy też nie - stanowią mniej niż połowę ogółu mieszkańców (w województwie podkarpackim tylko 43%). Liczba jej przeciwników waha się natomiast wśród nich od 30% (w woj. podkarpackim) do 38% (w woj. lubelskim). Nieco niższe niż przeciętne poparcie dla integracji notujemy ponadto w województwie łódzkim oraz pomorskim (w tym ostatnim tylko wśród ogółu mieszkańców).

W województwach centralnych poparcie dla integracji jest na ogół zbliżone do przeciętnego.

Tabela 2

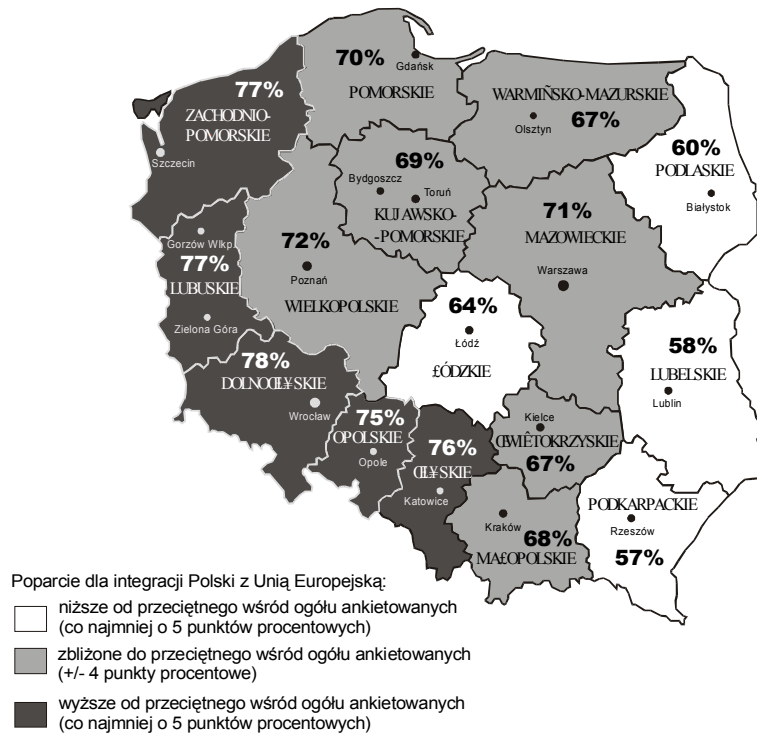
	Czy w referendum* głosował(a)by Pan(i):		
	za przystąpieniem Polski do UE	przeciw przystąpieniu Polski do UE	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Ogółem	70	22	8
Województwo dolnośląskie	78	15	7
lubuskie	77	15	8
zachodniopomorskie	77	16	7
śląskie	76	15	8
opolskie	75	15	10
wielkopolskie	72	23	5
mazowieckie	71	23	7
pomorskie	70	23	7
kujawsko-pomorskie	69	21	9
małopolskie	68	23	9
świętokrzyskie	67	21	12
warmińsko-mazurskie	67	25	8
łódzkie	64	29	7
podlaskie	60	31	9
lubelskie	58	34	8
podkarpackie	57	30	13

Odpowiedzi zadeklarowanych uczestników referendum akcesyjnego

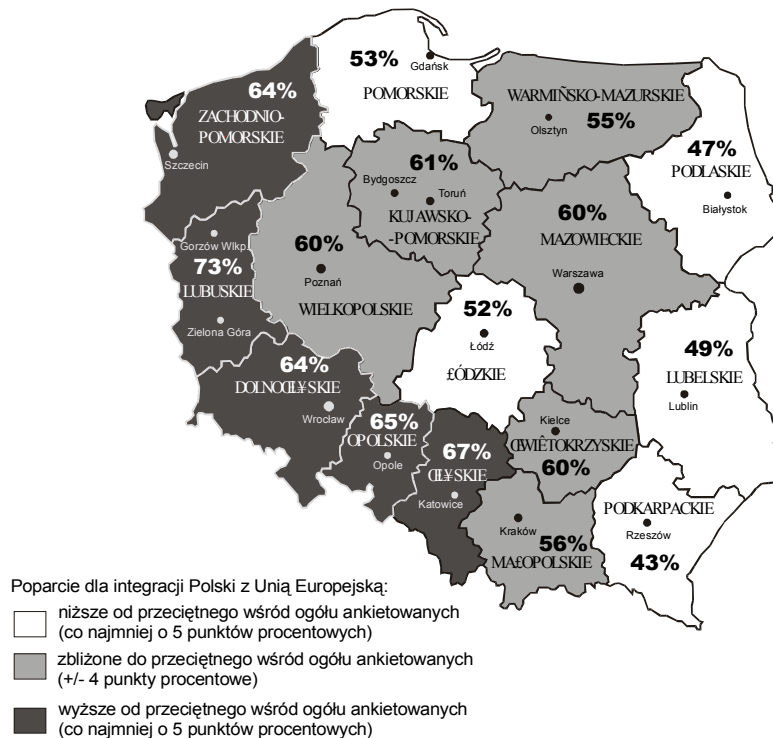
Tabela 3

	Stosunek do integracji wśród ogółu badanych (niezależnie od chęci uczestniczenia w referendum akcesyjnym)		
	zwolennicy integracji	przeciwnicy integracji	niezdecydowani
	w procentach		
Ogółem	58	25	17
Województwo lubuskie	73	17	10
śląskie	67	18	15
opolskie	65	18	17
zachodniopomorskie	64	20	16
dolnośląskie	64	21	15
kujawsko-pomorskie	61	25	13
świętokrzyskie	60	23	17
mazowieckie	60	24	15
wielkopolskie	60	27	13
małopolskie	56	25	19
warmińsko-mazurskie	55	24	20
pomorskie	53	27	20
łódzkie	52	31	18
lubelskie	49	38	13
podlaskie	47	35	18
podkarpackie	43	30	27

RYS. 2. POPARCIE DLA PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ WŚRÓD OSÓB WYRAŻAJĄCYCH CHĘĆ UCZESTNICZENIA W REFERENDUM AKCESYJNYM (III-VIII 2002)

RYS. 3. POPARCIE DLA PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ WŚRÓD LUDNOŚCI WOJEWÓDZTW (NIEZALEŻNIE OD CHĘCI UCZESTNICZENIA W REFERENDUM AKCESYJNYM) (III-VIII 2002)

ZMIANY POPARCIA DLA INTEGRACJI W WOJEWÓDZTWACH

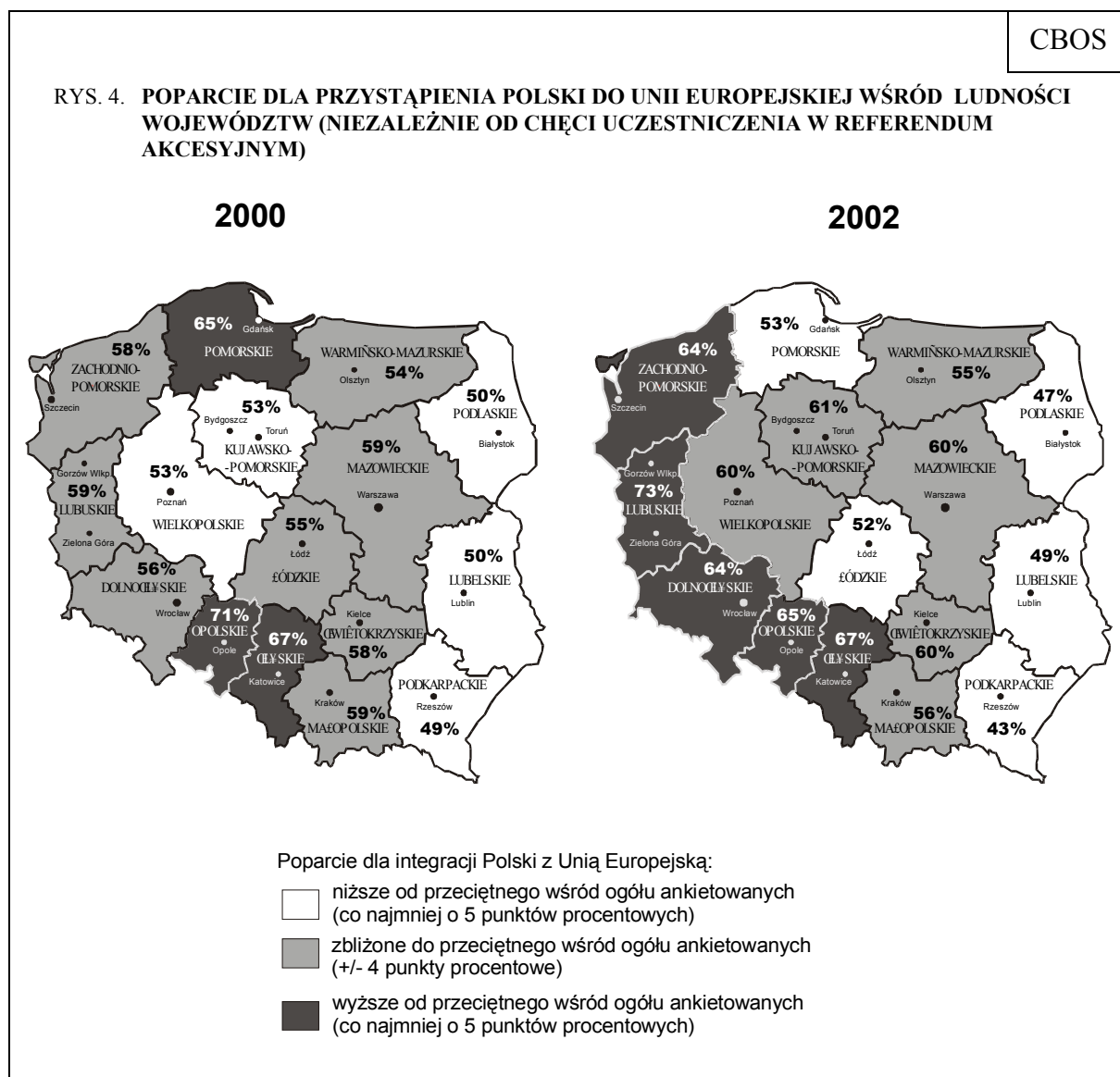
Powstaje pytanie o stabilność regionalnego zróżnicowania poparcia dla integracji. Częściowej odpowiedzi na nie dostarczają analizy wykonane na danych z czterech badań przeprowadzonych przez CBOS w trzech pierwszych kwartałach 2000 roku². Średnie poparcie dla integracji w całym społeczeństwie, obliczone dla tego okresu, wynosiło 58%, tak samo jak obecnie. Przeciw członkostwu w Unii Europejskiej było 26% ogółu ankietowanych, natomiast pozostali (16%) nie mieli jeszcze opinii na ten temat. Stabilność wskaźnika poparcia dla integracji w wymiarze ogólnopolskim ułatwia jego porównanie na poziomie poszczególnych województw (patrz rys. 4).

Tabela 4

	Stosunek do integracji wśród ogółu badanych (niezależnie od chęci uczestniczenia w referendum akcesyjnym)					
	zwolennicy integracji		przeciwnicy integracji		niezdecydowani	
	2000	2002	2000	2002	2000	2002
	w procentach					
Ogółem	58	58	26	25	16	17
Województwo						
lubuskie	59	73	24	17	17	10
śląskie	67	67	20	18	13	15
opolskie	71	65	13	18	16	17
zachodniopomorskie	58	64	22	20	20	16
dolnośląskie	56	64	31	21	13	15
kujawsko-pomorskie	53	61	30	25	17	13
świętokrzyskie	58	60	23	23	19	17
mazowieckie	59	60	26	24	15	15
wielkopolskie	53	60	31	27	16	13
małopolskie	59	56	23	25	18	19
warmińsko-mazurskie	54	55	26	24	20	20
pomorskie	65	53	20	27	15	20
łódzkie	55	52	27	31	18	18
lubelskie	50	49	32	38	18	13
podlaskie	50	47	32	35	18	18
podkarpackie	49	43	25	30	26	27

² Por. „Nowe województwa. Fakty, opinie, nastroje”, Polska Agencja Rozwoju Regionalnego, CBOS, Warszawa 2001.

W porównaniu z rokiem 2000 w większości województw poparcie dla integracji pozostało na tym samym poziomie bądź zmieniło się tylko w niewielkim stopniu. Wyraźny relatywny wzrost liczby zwolenników przystąpienia do Unii Europejskiej nastąpił w tym okresie w województwach: lubuskim, dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim, natomiast wyraźny spadek - w województwach: pomorskim i opolskim oraz podkarpackim. Zmiany te - skoncentrowane w zachodniej części kraju - oznaczają korekty na mapie regionalnego zróżnicowania poparcia dla integracji.

Wśród regionów, w których poparcie dla integracji jest ponadprzeciętnie wysokie, znalazły się, obok województw śląskiego i opolskiego, województwa: lubuskie, zachodniopomorskie, dolnośląskie - przed rokiem niewyróżniające się, jeśli chodzi o stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Zarówno wówczas, jak i obecnie najniższe wskaźniki poparcia dla integracji uzyskaliśmy w województwach: podlaskim, lubelskim i podkarpackim. Obecnie dołączyło do nich województwo łódzkie, a także pomorskie, które poprzednio miało ponadprzeciętnie wysoką liczbę zwolenników przystąpienia do Unii.

Zmiany w terytorialnym rozkładzie poparcia dla integracji, jakie nastąpiły w ciągu ostatnich dwóch lat, pozwalają lepiej określać przyczyny obserwowanych różnicowań regionalnych. Są one wielowymiarowe - zarówno ekonomiczne, społeczne, kulturowe, jak i polityczne. O stosunkowo niskim poparciem dla integracji w województwach ściany wschodniej przesądza zapewne przede wszystkim ich ekonomiczne upośledzenie - rolniczy charakter, niski poziom inwestycji zagranicznych, rzadsze kontakty z Zachodem, a także obawy związane z ograniczeniem kontaktów handlowych ze Wschodem. Gospodarcze, kulturowe i społeczne powiązania z Zachodem wpływają na utrzymywanie się wysokiego poparcia dla integracji w województwach opolskim i śląskim. W przypadku województw zachodnich - lubuskiego, zachodniopomorskiego oraz dolnośląskiego, należących także do regionów o wysokim poziomie poparcia dla integracji - dużą rolę odgrywają zapewne doświadczenia w kontaktach z Zachodem - napływ inwestycji zagranicznych, rozwój kontaktów z Niemcami. Na obserwowany w tych regionach wzrost liczby zwolenników przystąpienia Polski do Unii Europejskiej miał jednak wpływ jeszcze jeden istotny czynnik - zmiana układu rządzącego i jednoznacznie prointegracyjna polityka gabinetu Leszka Millera. W województwach: lubuskim, zachodniopomorskim oraz dolnośląskim notujemy najwyższe wskaźniki poparcia dla SLD³. Dojście do władzy tej partii i konsekwentne realizowanie przez rząd, który ona współtworzy, polityki integracji z Unią Europejską spowodowało wzrost poparcia dla wejścia Polski do Unii w gronie sympatyków

³ W przygotowaniu komunikat CBOS o popularności partii politycznych wśród mieszkańców poszczególnych województw.

Sojuszu. W latach 2000-2001 liczba zwolenników integracji w elektoracie SLD oscylowała wokół 60%, w pierwszym sondażu realizowanym po wyborach parlamentarnych, w październiku ubiegłego roku, wzrosła do 72%⁴ (łącznie wśród sympatyków SLD-UP), a obecnie sięga nawet 80%⁵. Również z analiz statystycznych przeprowadzonych na zintegrowanym zbiorze danych z ostatniego półrocza wynika, że SLD dysponuje obecnie jednym z najbardziej prointegracyjnych elektoratów (średnio 77% sympatyków Sojuszu deklaruje poparcie dla integracji). Liczba respondentów opowiadających się za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej jest też wyraźnie wyższa wśród zwolenników rządu (średnio w ostatnim półroczu 72%) niż wśród jego przeciwników (52%) lub osób mających do niego stosunek obojętny (55%).

Opracowała

Beata ROGUSKA

⁴ Por. komunikat CBOS „Społeczne poparcie dla integracji z Unią Europejską”, listopad 2001.

⁵ Por. komunikat CBOS „Stosunek do integracji Polski z Unią Europejską”, sierpień 2002.